

ARTICO v. ITALIJA

(Eur. Court H.R., 13. 5. 1980, Series A no. 37)

Ettore Artico, italijanski državljani, rojen leta 1917, je bil računovodja. Januarja 1965 ga je sodnik [pretore] na veronskem prvostopenjskem sodišču obsodil na osemnajstmesečno zaporno kazen in denarno kazen za kaznivo dejanje goljufije. Oktobra 1970 ga je isti sodnik obsodil na nadaljnjo enajstmesečno zaporno kazen in denarno kazen zaradi ponovnega kaznivega dejanja goljufije in izdajanja nekritih čekov.

Po neuspešni pritožbi na veronsko kazensko sodišče se je Artico pritožil zoper sodbo tega sodišča na kasacijsko sodišče. Njegova pritožba je bila zavrnjena 12. novembra 1973.

Avgusta leta 1972 je Artico brezplačno dobil zagovornika za postopke glede njegovih pritožb pred kasacijskim sodiščem. Septembra ga je postavljeni zagovornik obvestil, da ga zaradi drugih obveznosti ne bo mogel zastopati. Zagovornik mu je obenem dal naslov kolega in ga temu močno priporočil. Artico je nato vložil več ugovorov pri predsedniku pristojnega oddelka sodišča, pri podpredsedniku in pri tožilcu [procuratore] kasacijskega sodišča. V svojih ugovorih je Artico zahteval nadomestnega zagovornika in trdil, da je prišlo do kršitve pravice do obrambe. V kolikor bi Artico najel lastnega zagovornika, bi izgubil pravico do brezplačnega zagovornika. Nazadnje nadomestni zagovornik ni bil imenovan, nič pa ni bilo storjeno, da bi že imenovani zagovornik opravil svojo dolžnost.

Dne 5. avgusta 1975 je kasacijsko sodišče zaradi zakonske omejitve sodbo kazenskega sodišča deloma razveljavilo, glede česar se je Artico že pritožil v svoji prvotni pritožbi na kasacijsko sodišče.

Artico je bil kmalu nato izpuščen iz zaporu. Obdobje enega leta in šestnajstih dni, ki ga je protipravno prestal v zaporu, je bilo kompenzirano s sankcijami za druga kazniva dejanja.

V svoji pritožbi na Komisijo z dne 26. aprila 1974 je Artico navajal kršitev 1. odst. 5. člena Konvencije zaradi protipravnega odvzema prostosti in kršitev 3.c odstavka 6. člena Konvencije zaradi dejstva, da pred kasacijskim sodiščem v postopkih, ki so se končali 12. novembra 1973 ni imel zagovornika.

Sodba z dne 13. maja 1980

Stališče italijanske vlade je bilo, da Komisija pritožbe glede izostanka zagovornika ne bi smela obravnavati. Italijanska vlada je za to navedla tri ugovore.

Prvič, vlada opozarja, da je izjava Italije, da priznava pristojnost Komisije za obravnavanje individualnih pritožb (25. člen Konvencije) veljala zgolj za obdobje po 31. juliju 1973; sporna dejstva pa so se nanašala na zgodnejše obdobje.

Drugič, ker se Artico glede delovanja zagovornika na odvetniško zbornico ni pritožil ali vložil civilne tožbe za škodo, ki jo je utrpel ali pa vložil zasebno tožbo proti odvetniku zaradi neizpolnjevanja njegovih dolžnosti [patrocinio infidele], vsa domača pravna sredstva še niso bila uporabljena.

Tretjič, Articova pritožba na Komisijo je prepozna, saj je bila dokončna odločba kasacijskega sodišča, s katero je zavrnilo imenovanje nadomestnega zagovornika, sprejeta več kot šest mesecev pred pritožbo na Komisijo (šestmesečni rok določa 26. člen Konvencije).

Sodišče je soglasno odločilo, da ugovori vlade niso sprejemljivi. Drugi ugovor pred Komisijo sploh ni bil postavljen. Preostala dva ugovora nista bila postavljena pravočasno, to je v času predhodnega preizkusa dopustnosti pritožbe s strani Komisije, čeprav je vlada to možnost imela.

Glede primera je Sodišče zavrnilo argument vlade, da je izpolnila svojo obveznost po 3c. odst. 6. čl. Konvencije s tem, ko je obtoženemu imenovala zagovornika. Sodišče je poudarilo, da je namen Konvencije zagotoviti učinkovito pomoč. Samo imenovanje zagovornika pa ni dovolj, da bi temu namenu zadostili, saj lahko zagovornik umre, resno zbolí, je pri svojem delu za daljše obdobje oviran ali pa svoje delo zanemarja. Če so oblasti obveščene o tovrstni situaciji, so dolžne zagovornika zamenjati ali pa ga prisiliti k izpolnjevanju dolžnosti. V tem primeru Artico ni dobil zadovoljive pravniške pomoči pred kasacijskim sodiščem.

Konvencija v 3c. odstavku 6. člena zagotavlja pravico do brezplačnega zagovornika samo v primeru, če tako zahtevajo „interesi pravičnosti“ [interests of justice]. Za razliko od italijanske vlade je bilo sodišče mnenja, da je bilo v tem primeru tej zahtevi zadoščeno, saj bi kvalificiran zagovornik lahko na zakonske omejitve dal potreben poudarek. Ni bilo potrebno dokazovati, da je izostanek zagovornika povzročil prejudiciranje zadeve, da bi dokazali kršitev 3. odstavka 6. čl. Konvencije.

Sodišče je nadalje kritiko Articovih procesnih dejanj pred kasacijskim sodiščem zavrnilo. Prav tako je bilo mnenja, da država ne more biti odgovorna za vse napake postavljenega zagovornika. Vendar so bili italijanski državni organi glede na obravnavane okoliščine primera dolžni aktivno poseči v delovanje zagovornika, tako da bi ga prisilili k izpolnjevanju obveznosti ali pa bi morali imenovati nadomestnega zagovornika.

Sodišče je soglasno odločilo, da je prišlo do kršitve 3c. odst. 6. člena Konvencije.

V skladu s 50. členom Konvencije je Etorre Artico zahteval povračilo stroškov za zagovornika. Ker je Artico dobil zagovornika brezplačno in mu ni bilo potrebno plačati dodatnih pristojbin, je bilo sodišče mnenja, da Artico v tem pogledu ni utrpel škode, na podlagi katere bi lahko dobil odškodnino.

Artico je zahteval odškodnino tudi za protipraven odvzem prostosti. Sodišče je ugotovilo, da Artico v zvezi s tem gmotne škode ni navedel. Protipraven odvzem prostosti, kot posledica zagovornikovega izostanka, pa je Articu gotovo povzročil nematerialno škodo, ki je bila v večjem delu kompenzirana s sankcijami za druga kazniva dejanja. Nadalje je nematerialna škoda izhajala tudi iz same kršitve 3c. odst. 6. čl. Konvencije, t.i. občutek „zmede in zanemarjanja“ [confusion and neglect]. Sodišče mu je soglasno prisodilo pravično odškodnino v višini 3.000.000,00 Lit.